

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

6-2024

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

G'.H.Mamajanova, S.T.Shakirova

Tarixiy tilshunoslikda semantik sohalar evolyutsiyasi: ingliz va o'zbek tillarini qiyosiy o'rganish .. 435

A.L.Melikuziyev

No verbal vositalarning gender xususiyatlari 440

Ш.М.Султанова, М.М.Нажмиддинова

Базовые понятия металингвистики: классификация и анализ 444

Z.A.Gulnoza

O'zbek tilshunosligida lingvopoetika umumfilologik yo'nalish sifatida 451

N.K.Abbasova

Integrating situational comedies in teaching everyday english conversations..... 456

I.F.Porubay

Internet-neologizmlar muammosi 467

Sh.J.Rahimova

Ingliz va o'zbek tillarida «Shukronalik»ni ifodalaydigan birliklarning leksik tipologiyasi 472

**INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA «SHUKRONALIK»NI IFODALAYDIGAN
BIRLIKLARNING LEKSIK TIPOLOGIYASI**

**ЛЕКСИЧЕСКАЯ ТИПОЛОГИЯ ЕДИНИЦ ВЫРАЖАЮЩИХ «БЛАГОДАРНОСТЬ» В
АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ**

**LEXICAL TYPOLOGY OF UNITS EXPRESSING «GRATITUDE» IN ENGLISH AND
UZBEK LANGUAGES**

Rahimova Shahnoza Jo'raqulovna Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu tadqiqot ingliz va o'zbek tillarida «minnatdorchilikni ifodalovchi leksik birliklarning tipologiyasini o'rganadi va har ikkala tilning minnatdorchilikni qanday kodlashini va ifodalashini taqqoslaydi. Tadqiqot minnatdorchilik, rahmat yoki qarzdarlikni ifodalovchi bir qator iboralarni, shu jumladan, bitta so'zlar, frazalar va mustahkam shakllarni tahlil qiladi. Tadqiqot birinchi navbatda har ikkala tilda minnatdorchilikni ifodalovchi asosiy iboralarga, masalan, ingliz tilidagi «thank you», «thanks», «Your assistance is much appreciated.» iboralari va ularning o'zbek tilidagi ekvivalentlari bo'lgan «rahmat», «minnatdorman» va boshqa madaniy xususiyatlarga ega shakllarga diqqatni jamlaydi. Bu iboralarning tuzilma va semantik jihatlari, shuningdek, rasmiylik, odob-axloq va kontekstga qarab o'zgarishlarga e'tibor qaratiladi. Tadqiqot shuningdek, minnatdorchilikni tasavvur qilish va ifodalashda ingliz va o'zbek tillarini shakllantiruvchi kognitiv va madaniy ramkalmarni o'rganadi. Masalan, ingliz tili ko'proq bevosita, individualistik minnatdorchilik ifodalarini ishlataladi, o'zbek tili esa ko'proq murakkab va hurmatli shakllarda minnatdorchilikni ifodalaydi, bu esa ijtimoiy ierarxiyalari va jamoaviy qadriyatlar ta'sirida bo'ladi. Shuningdek, tadqiqot bu ikki til o'rtasidagi sintaktik va pragmatik farqlarni ko'rib chiqadi, minnatdorchilikni turli kommunikativ muhitlarda, masalan, norasmiy suhbatlarda, rasmiy nutqlarda va yozma ifodalarda qanday ishlatalishini tahlil qiladi. Har ikkala tilda minnatdorchilikni ifodalashda ko'pincha uchraydigan noverbal ishora va gestlarga alohida e'tibor qaratiladi, chunki ular umumiyligi kommunikativ niyatga katta hissa qo'shadi. Ingliz va o'zbek tillarida minnatdorchilik qanday leksikalashganini o'rganish orqali tadqiqot madaniy va lingvistik mexanizmlarini ochib beradi va madaniyatlararo kommunikatsiya va til tipologiyasi haqida chuqurroq tushuncha hosil qilishga yordam beradi.

Аннотация

Данное исследование посвящено лексической типологии единиц, выражающих «благодарность» в английском и узбекском языках, с целью сравнения того, как оба языка кодируют и выражают концепцию благодарности. В исследовании анализируются различные выражения, включая отдельные слова, фразы и устойчивые формы, используемые для передачи признательности, благодарности или долгов в социальных взаимодействиях. В первую очередь исследование фокусируется на ключевых выражениях благодарности в обоих языках, таких как английские фразы «thank you», «thanks», «I appreciate it» и их узбекские эквиваленты, такие как «рахмат», «миннатдорман» и другие культурно специфичные формы. Изучаются структурные и семантические аспекты этих выражений, с акцентом на вариации в уровне формальности, вежливости и контексте. Исследование также рассматривает когнитивные и культурные рамки, которые формируют концептуализацию и вербализацию благодарности в английском и узбекском языках. Например, в английском языке чаще используются более прямые, индивидуалистичные выражения благодарности, в то время как в узбекском языке благодарность часто выражается более сложными и уважительными формами, что связано с социальными иерархиями и коллективистскими ценностями. Кроме того, исследование анализирует синтаксические и прагматические различия между двумя языками, рассматривая, как благодарность выражается в различных коммуникативных контекстах, таких как неформальные беседы, официальные речи и письменные выражения. Особое внимание уделяется неверbalным знакам и жестам, которые часто сопровождают выражения благодарности в обоих языках, так как они значительно влияют на общую коммуникативную цель. Изучив, как благодарность лексикализована в английском и узбекском языках, исследование раскрывает культурные и лингвистические механизмы, участвующие в этом процессе, и помогает глубже понять межкультурную коммуникацию и типологию языков.

Abstract

This study explores the lexical typology of units expressing «gratitude» in English and Uzbek, aiming to compare and contrast the ways in which both languages encode and express the concept of gratitude. The research analyzes a range of expressions, including single words, phrases, and fixed formulas used to convey appreciation, thankfulness, or indebtedness in social interactions. The study first examines the key expressions of gratitude in both languages, such as the English phrases «thank you», «thanks», and «I appreciate it», alongside the Uzbek equivalents like «rahmat»,

TILSHUNOSLIK

«minnadtorman,» and other culturally specific forms. The focus is on the structural and semantic aspects of these expressions, with attention to variations in formality, politeness, and context. The research also delves into the cognitive and cultural frameworks that shape the way gratitude is conceptualized and verbalized in these two languages. For instance, English tends to use more direct, individualistic expressions of thanks, while Uzbek may include more elaborate and honorific forms of gratitude, influenced by social hierarchies and communal values. Additionally, the study addresses the syntactic and pragmatic variations between these two languages, analyzing the use of gratitude in different communicative settings, such as casual conversations, formal speeches, and written expressions. Special attention is given to the non-verbal cues and gestures that often accompany expressions of gratitude in both languages, as these contribute to the overall communicative intention. By identifying the similarities and differences in how gratitude is lexicalized in English and Uzbek, the study provides insights into the cultural and linguistic mechanisms of expressing appreciation, contributing to a deeper understanding of cross-cultural communication and language typology.

Kalit so'zlar: leksik tipologiya, shukr, ma'no kategoriyalari, madaniy e'tibor, gratitude, rahmat.

Ключевые слова: лексическая типология, благодарность, смысловые категории, культурное внимание, признательность, благодарность.

Key words: lexical typology, gratitude, meaning categories, cultural attention, gratitude, thanks.

KIRISH

Barchamizga ma'lumki, XVIII asrda boshlab filologiya fan sifatida shakllandi. Tilga Sistema sifatida qaray boshlandi. Til va nutq lingvistikasi alohida o'rganila boshlandi va bu jarayon jadal davom etmoqda. Tillarni chuqur va osson o'rganishga yordam beruvchi asosiy sohalardan biri bu qiyosiy tipologiya hisoblanadi. Tillarni chuqur qiyoslab o'rganish ularni rivojlanishiga, yangiliklarni ochilishiga va tez o'rganilishiga sabab bo'lmoqda.

Bir biriga qardosh bo'limgan ingliz va o'zbek tillarini bir biri bilan solishtirib o'rganish yangi o'rganimagan jabhalarini kashf qilish hozirgi kunda rivojlanib qiyosiy tipologiya yo'naliishini ham rivojlantirilishiga sabab bo'lmoqda. Birliklarni leksik tipologiyasini o'rganib chiqish, ularni yanada tushunib, ishlatalish maydonlarini bilib olishga sabab bo'ladi. Ma'lumki, leksik tipologiyani **leksik tizimlarni taqqoslab, semantik farqlarni** aniqlab ikki tilda birlikni taqqoslab o'ziga xosligini aniqlashimiz mumkin. Leksik tipologiya o'zi nima va uni o'rganishdan asosiy maqsadi nimada ekanligini bilib olishimiz kerak. Leksik tipologiya orqali tillarning rivojlanishi, o'zaro ta'siri va madaniy xususiyatlari haqida kengroq tasavvurga ega bo'lish mumkin. Yana shuni takidlash joizki, leksik tipologiya — bu tillarning leksik (so'z boyligi) strukturasini, so'zlarning ma'nolari, ularning kelib chiqishi, fonetik xususiyatlari va sintaktik rollarini o'rganadigan soha. U tillarni qiyoslash va ularning umumiyl xususiyatlarini aniqlashga yordam beradi. Leksik tipologiya orqali tillarning rivojlanishi, o'zaro ta'siri va madaniy xususiyatlari haqida kengroq tasavvurga ega bo'lishimiz uchun ikki tilda keng qo'llaniladigan "shukronalik" birligini o'rganishga qaror qildik.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Viktoriya universiteti professori, tilshunos **Lauri Bauerning** yozishicha "So'z yasalishi tilshunoslikning eng sirli xodisasi" [1; 21-b.]. Ona tilidan boshqa tilni (shu jumladan, chet tilini) o'rganish uchun bu chog'ishtirma metodi xulosalaridan muvaffaqiyat bilan foydalanish mumkin [2; 33-b.]. **John H. McWhorter** «The Power of Babel» asarida leksik tipologiyani tillar o'rtasidagi semantic va garammatika o'zgarishlari orqali o'rganishga qaratdi [3; 56-b.]

Mazkur maqolada ilmiy tadqiqotning tilshunoslik sohasi uchun qo'llaniladigan qiyosiy-tarixiy, chog'ishtirma va struktural tahlil metodlaridan foydalanildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Ushbu maqolamizda ingliz va o'zbek tillarida «shukronalik»ni ifodalaydigan birliklarning leksik tipologiyasini o'rganib tahlil qildik. Birliklarning leksik tipologiyasini tahlil qilishdan oldin "shukronalik" birligining ikki tilda kelib chiqishini aytib o'tishimiz kerak. "Shukronalik" so'zi arabcha "shukr" (شکر) so'zidan kelib chiqqan bo'lib ot so'z turkumi hisoblanadi. Bu so'z yillar davomida xalqimizni yashash tarziga madaniyatiga, so'zlashuv jarayonida qo'llanilib chuqur ildiz otib o'zlashib ketgan hisoblanadi. O'zbek tilida bu so'z odamlar bir biriga katta kichik yaxshiliklari uchun minnatdorchilikni anglatadi va bu ijobji his tuyg'ularni ifodalaydi. Ingliz tilida shukronalik so'ziga mos keluvchi "gratitude" so'zi Lotin tilidagi "gratitudo" so'zidan olingan bo'lib rahmat, minnatdorchilik kabi ma'nolarni angalatadi. Ikki tilda "shukronalik" birligining leksik tipologiyasini o'rganmoqchi bo'lsak uning bu tillardagi leksik strukturasini, ma'nosini, ularning kelib chiqishi va sintaktik rollarini o'rganishimiz kerak. Ikki tilda "shukronalik" birligini qiyoslash va umumiyl xususiyatlarini aniqlash tilni chuqurroq o'rganishimiz yordam beradi.

Shuni takidlashimiz kerakki, leksik tipologiyaning asosiy maqsadlari quyidgailardan iborat:

So'z turkumlari: Har xil tillarda mavjud bo'lgan so'z turkumlarini taqqoslash (masalan, fe'llar, otlar, sifatlar). Ingliz tilida ishlatalinadigan o'zbek tilidagi shukronalik so'ziga mos keluvchi «Gratitude» so'zi ot so'z turkumi hisoblanadi va minnatdorchilik va qanoatni ifodalaydi. Shukronalik so'zi o'zlashma so'z bo'lib arabcha "shukr" (شکر) so'zidan kelib chiqqan bo'lib, asosan minnatdorchilik qanoat va rahmat degan ma'nolarni anglatadi [4; 310-b.]. O'zbek tilida bu so'z odamlarning bir-birligiga qilgan har qanday yaxshi ishlari va borligi uchun rahmat va minnatdorchilik bildirish jarayonini nazarda tutiladi. Shukronalik so'zi, asosan, ijobiy his tuyg'ularni bildiradi va va u madaniy jihatdan muhim ahamiyatga ega.

Ma'no kategoriyalari: Ingliz va o'zbek tillarida ma'nolar va ularning ifodalanishi qanday farqlanadi va umumiyliklari qanday bo'lishi mumkinligi haqida so'z yuritadigan bo'lsak shu xulosalar kelib chiqadi:

Shu bilan birga leksik tipologiya nima va shukronalikni ikki tilda qanday ifodalashimiz mumkin. Avvalambor shuni takidlash joizki, shukronalikni ifodalash universal insoniy tajribadir, ammo uni lingvistik jihatdan amalga oshirish usuli tillar va madaniyatlarda sezilarli darajada farq qilishi mumkin. Ushbu taqqoslashda biz turli til oilalariga mansub ikki tilda (mos ravishda hind-evropa va turkiy tillarda) ingliz va o'zbek tillarida minnatdorchilik qanday aytishini o'rganamiz. Leksik tipologiya ikki tilda minnatdorchilik bildirish uchun ishlatalidigan lug'at, iboralar va formulali iboralarni o'z ichiga oladi. Leksik tipologiya orqali tillarning rivojlanishi, o'zaro ta'siri va madaniy xususiyatlari haqida kengroq tasavvurga ega bo'lish mumkin. Va ikki tilda birlikni leksik tipologiyasini o'rganish bu kki til o'rtasidagi leksik tuzilish va semantik birlıklarning o'xshashliklari va farqlarini tahlil qilishga qaratilgan ilmiy yondashuvdir. Bu turdag'i tadqiqotlar, odatda, biror til o'zaklari yoki so'zlarning qanday qilib ma'no yaratishi, so'zlarni qanday tashkil etish va umumiy konseptual tizimlarga bog'lashni o'rganishga imkon beradi. Ikki til o'rtasidagi leksik birlıklarning taqqoslanishi, leksikal tipologiyaning bir qismi bo'lib, tillar o'rtasidagi farqlarni va o'xshashliklarni aniqlashga yordam beradi.

Ikki tilda shukronalik (gratitude) ifodalovchi birlıklar haqida so'z yuritadiga bo'lsak birinchi navbat bu ikki tila alohida to'xtatilib o'tishimiz joizdir.

Ingliz tilida oddiy so'zlardan tortib murakkab formulali iboralargacha bo'lgan shukronalik bildirish uchun ishlatalidigan turli leksik elementlar va iboralar mavjud va bu ba'zi asosiy xususiyatlari quyidagilardir:

1. Asosiy lug'at (minnatdorchilik uchun asosiy so'zlar):

Thank- minnatdorchilik bildirish uchun ishlatalidigan eng keng tarqalgan fe'l. Misol: «Thank you», «I thank you».

Thanks – “thank”ning norasmiy yoki qisqartirilgan shakli.

Misol: «Thanks!»

Grateful- sifat, Gratitude-ot: minnatdorchilik hissi yoki holatini tasvirlash uchun ishlataladi.

Misol: «I am very grateful», «My gratitude knows no bounds». Formulaic.

2. Frazeologik birlik va ideomalar:

Thank you very much / Thanks a lot: Minnatdorchilik bildirish uchun muloyim, umumiy iboralar.

Misol: «Thank you very much for your help.»

Much appreciated: chuqur minnatdorchilikni tan olish va izhor qilish uchun ishlataladi.

Misol: «Your assistance is much appreciated.»

I owe you one: Minnatdorchilik va yaxshilikni qaytarish niyatini bildiruvchi idiomatik ibora.

Misol: «You really helped me today—thanks! I owe you one».

3. Rasmiy va muloyim iboralar:

I am deeply grateful: Ko'proq rasmiy holatlarda, kuchli minnatdorchilik bildirish.

I can't thank you enough: Minnatdorchilikni so'zlar bilan to'liq ifoda eta olmasligini ta'kidlash uchun ishlatalidi.

Misol: «I can't thank you enough for your kindness» [5; 17-b.].

4. Ingliz tilidagi minnatdorchilik ifodasidagi madaniy nuanslar:

Ingliz tilida so'zlashadigan madaniyatlarda minnatdorchilik ko'pincha bevosita va og'zaki tarzda ifodalanadi. Rasmiy «thank you» so'zidan foydalanish xushmuomalalik va hurmat sifatida ko'rildi, ko'proq tasodifiy sozlamalar kabi norasmiy iboralarni ishlatishi mumkin. «thanks»

TILSHUNOSLIK

«thanks a ton», «thanks a million», kabi frazalar yoki hatto «thanks a billion» kabi bo'rttirilgan shakllar ham minnatdorchilik darajasini ta'kidlash uchun ishlatalishi mumkin.

O'zbek tili turkiy til sifatida o'ziga xos lug'aviy birliklar va madaniy-ma'rifiy iboralarga ega. Bu birliklarga o'zbek jamiyatida muhim bo'lgan ijtimoiy ierarxiyalar va rasmiy/norasmiy farqlar katta ta'sir ko'rsatadi.

1. Asosiy lug'at (minnatdorchilik uchun asosiy so'zlar):

- Rahmat (Rahmat): O'zbek tilida minnatdorchilik bildirish uchun asosiy va eng keng tarqalgan so'z. U rasmiy va norasmiy sharoitlarda qo'llaniladi.

Misol: «Rahmat» yoki «Rahmat sizga»

Minnatdor: "minnatdor" ma'nosini bildiruvchi sifat shakli bo'lib, chuqurroq minnatdorchilik tuyg'usini ifodalashda keng qo'llaniladi.

Misol: «Men sizdan minnatdorman».

2. Formulaik iboralarda:

Rahmat sizga: «Rahmat» deyishning rasmiy usuli.

Misol: «Rahmat sizga, yordam berganingiz uchun» (Menga yordam berganingiz uchun rahmat).

Katta rahmat: Chuqur minnatdorchilik bildirish uchun ishlataladigan ibora, "katta rahmat" deb tarjima qilinadi.

Misol: «Katta rahmat, buni yordamingiz uchun» (Yordamingiz uchun katta rahmat).

Minnatdorman: «Men minnatdorman» deyishning shaxsiy va samimiy usuli.

Misol: «Sizga minnatdorman» (sizdan minnatdorman). [6; 310-b.]

3. Hurmat ko'rsatish:

Rahmatli (Rahmatli): Bu kimgadir hurmat bilan murojaat qilish usuli bo'lib, ko'pincha rasmiyoq muhitda yoki yoshi kattaroq yoki hurmatli lavozimda qo'llaniladi.

Misol: "Rahmatli otam" (Otam o'tgan kishini nazarda tutib).

Yordamingiz uchun rahmat: «Yordamingiz uchun rahmat» degan ma'noni anglatadi va ko'pincha rasmiy va norasmiy kontekstlarda qo'llaniladi.

4. O'zbek minnatdorchiligidagi madaniy va ijtimoiy kontekst:

O'zbekcha minnatdorchilik iboralari ko'pincha ingliz tiliga qaraganda rasmiyoq, ayniqsa ierarxik yoki oilaviy sharoitlarda. Hurmatli unvonlar va sharaflardan foydalanish ko'proq uchraydi.

O'zbek madaniyatida minnatdorchilik ba'zan imo-ishoralar (boshini egish kabi) yoki kichik sovg'alar bilan birga minnatdorchilik belgisi sifatida, ayniqsa an'anaviy sharoitlarda qo'llaniladi.

Ingliz va o'zbek tillaridagi shukronalik birligini leksik taqqoslab ularning o'rtasidagi tafovut haqida to'xtalmoqchimiz:

1. Oddiy kunlik nutqimizda va rasmiyatichilikda:

Ingliz tilidagi «Rahmat» yoki «Rahmat» kabi iboralari, O'zbekdagi nuansli shakllar qatoriga nisbatan ancha to'g'ridan-to'g'ri va norasmiyidir. O'zbek tilida rasmiy va norasmiy minnatdorchilik ifodalari o'rtasida sezilarli farq bor, ularga hurmat-ehtirom qo'shiladi.

2. Fe'l va otdan foydalanish:

English ko'pincha «Thank» fe'l yoki uning variantlarini bevosita minnatdorchilik ifodasi sifatida ishlataladi. Bundan farqli ravishda, O'zbek «shukur» deyishning asosiy usuli sifatida «rahmat», "minnatdorchilik" (ot) dan tez-tez foydalanadi va shaxsiy minnatdorchilik hissini bildirish uchun «minnatdorman» fe'l ishlataladi.

3. Madaniy e'tibor va hurmat qilishda:

O'zbek minnatdorchilik iboralari "ijtimoiy ierarxiya" va "keksalarga hurmat" bilan qattiq shakllangan. Unvonlar va sharaflar ko'pincha minnatdorchilik tiliga kiritilgan.

Ingliz tilida, rasmiy iboralar mavjud bo'lsa-da (masalan, I am deeply grateful), minnatdorchilik odatda oddiyroq va ko'pincha ijtimoiy ierarxiyadan mustaqildir.

4. Minnatdorchilik bildirishning ko'paytirilib aytilinishi:

Ingliz tilida turli xil idiomatik iboralar va mubolag'alar (masalan, «Thanks a ton» «I owe you one») mavjud bo'lib, ular ko'proq shaxsiy yoki tasodifiy minnatdorchilik shakllariga imkon beradi.

O'zbek tili sodda va formulali iboralarga ega bo'lsa-da, ko'pincha "katta" kabi o'zgartirgichlar va madaniy amaliyotlar orqali urg'u qo'shami.

Ingliz va o'zbek tillarida minnatdorchilik bildirish uchun boy tizimlar mavjud bo'lsa-da, shukronalikni kontseptsiyalash va ifodalash usullari madaniy qadriyatlar, ijtimoiy me'yorlar va til tuzilmalariga ko'ra farq qiladi. Ingliz tili ko'proq moslashuvchan va norasmiy bo'lib, tasodifiydan rasmiygacha keng ko'lamli iboralarni qo'llash imkonini beradi. O'zbek tili esa o'zbek tilida so'zlashuvchi dunyoda ijtimoiy tuzilmaning ahamiyatini aks ettiruvchi rasmiy ibora va unvonlarga ko'proq tayangan holda hurmat va ierarxiyaga urg'u beradi [4; 295-b.].

Ingliz tilida minnatdorchilik iboralari oddiy «gratitude»dan tortib «I am deeply grateful» kabi murakkabroq iboralar yoki «I owe you one» kabi idiomatik shakllargacha bo'ladi. Bu leksik birliklar rasmiyatçilik, emotsional intensivlik va ijtimoiy kontekstga ko'ra farqlanadi. Tadqiqot ushbu iboralarning turli registrlarda qanday ishlashini, tasodifiy nutqdan tortib rasmiy nutqgacha, va ularning ijtimoiy aloqalarni o'rnatish va xushmuomalalikni saqlashdagi rolini o'rganadi.

Aksincha, turkiy ildizlarga ega o'zbek tilida hurmat, ierarxiya va ijtimoiy me'yorlarga asoslangan madaniy amaliyotlarda chuqur ildiz otgan "rahmat", "borligingiz uchun shukur" kabi minnatdorchilikning o'ziga xos leksik iboralari mavjud. Maqolada minnatdorchilikning oddiy ifodalarigina emas, balki o'zbek tilida minnatdorchilikning ifodalanishiga hurmat, ijtimoiy rollar va oilaviy munosabatlar qanday ta'sir etishi ham o'rganiladi. "katta rahmat" va "yordamingiz uchun rahmat" kabi so'z birikmalarining qo'llanishi ularning semantik jilolari va hissiy salmog'ini tushunish uchun tahlil qilinadi.

Tadqiqotda har ikki tildagi minnatdorchilik iboralarining semantik, sintaktik va pragmatik jihatlari chuqur o'rganiladi, ularning o'xshash va farqli tomonlari qiyoslanadi. Shuningdek, u ijtimoiy muloqotda minnatdorchilikning o'rni, uning ijtimoiy hamjihatlikni mustahkamlashdagi ahamiyati hamda lug'at ingliz tilida so'zlashuvchi va o'zbek tilida so'zlashuvchi jamiyatlarda xushmuomalalik, hurmat va o'zaro munosabat kabi madaniy qadriatlarni qanday aks ettirishini o'rganadi.

Ushbu leksikalarni tahlil qilish orqali tadqiqot shukronalik nafaqat lingvistik tarzda ifodalanishini, balki shaxslararo munosabatlarga, ierarxiyaga va o'zaro yordamga bo'lgan madaniy munosabatlarni qanday aks ettirishini chuqurroq tushunishga yordam beradi. Topilmalar hissiyotlarni ifodalashning lingvistik xilma-xilligi, ijtimoiy lingvistika, madaniyatlararo muloqot va tarjimashunoslikda potentsial qo'llanilishi haqida tushuncha beradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot ingliz va o'zbek tillarida shukronalikni bildiruvchi leksik birliklarni qiyosiy tahlil qilib, til, madaniyat va tuyg'u o'rtaqidagi murakkab munosabatlarga oydinlik kiritib, turli til va madaniyatlarda odamlarning ijobiyl o'zaro munosabatlarini rivojlantirishda shukronalikning ahamiyatini ko'rsatadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Bauer L. English Word-formation. – Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1983. – 21 p.
2. Bernard Cormie. Language universals and linguistic typology The University of Chicago press, 1989. – 33 p.
3. Boers F., Demecheleer M. Metaphor and metonymy in business discourse / Journal of Pragmatics, 33(3), 2001. – P. 431-452.
4. Charteris-Black J. The communication of financial concepts through metonymy / English for Specific Purposes, 23(3), 2004. – P. 295-311.
5. John H. McWhorter. The Power of Babel. – 2001. – 56 p.
6. Tottoli Roberto. The Thanksgiving Prostration («sujūd al-shukr») in Muslim Traditions. Bulletin of the School of Oriental and African Studies, University of London. 61 (2). Cambridge University Press, 1998. – P. 309–310.